

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังและสภาพปัญหา

สหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับโลก ที่มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ก็คือการธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยบรรดาประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้มอบความไว้วางใจ ตลอดจนความรับผิดชอบในการธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพดังกล่าวให้แก่ คณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งเป็นองค์กรหลักของสหประชาชาติ

แต่ปรากฏว่าตลอดระยะเวลา 45 ปีของการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ได้มีกรณีที่ประเทศหนึ่งใช้กำลังรุกรานหรือแทรกแซงบูรณภาพทางอาณาเขตและเอกราชทางการเมืองของอีกประเทศหนึ่งหลายกรณีด้วยกัน ซึ่งสหประชาชาติไม่ได้เข้าไปดำเนินการบีบบังคับต่อประเทศที่ใช้กำลังเหล่านั้น เช่น

กรณีที่สหรัฐอเมริกาส่งกำลังเข้าไปในเวียดนาม (ปี ค.ศ. 1965)

กรณีที่เวียดนามใช้กำลังต่อกัมพูชา (ปี ค.ศ. 1978)

กรณีที่จีนใช้กำลังต่อเวียดนาม (ปี ค.ศ. 1979)

กรณีที่อิสราเอลใช้กำลังต่อเลบานอน (ปี ค.ศ. 1982)

กรณีที่สหรัฐอเมริกาใช้กำลังแทรกแซงในเกรนาดา (ปี ค.ศ. 1983)

กรณีที่สหรัฐอเมริกาใช้กำลังแทรกแซงในปานามา (ปี ค.ศ. 1989)

มีอยู่เพียง 2 ครั้งที่สหประชาชาติดำเนินการบีบบังคับต่อกรณีประเทศหนึ่งใช้กำลังต่ออีกประเทศหนึ่ง นั่นก็คือ กรณีเกาหลีเหนือรุกรานเกาหลีใต้ในปี 1950 กับกรณีอิรักรุกรานคูเวตในปี 1990 ซึ่งทั้งสองกรณีนี้สหประชาชาติสามารถดำเนินการในการใช้กำลังบีบบังคับต่อประเทศที่รุกรานได้ แต่การใช้กำลังของสหประชาชาติในกรณีเกาหลีก็มิได้สามารถยุติปัญหาวิกฤตการณ์เกาหลีได้ กลับยิ่งทำให้สงครามขยายตัวโดยจีนเข้ามาช่วยเกาหลีเหนือ สงครามเกาหลียุติลงได้

ด้วยการเจรจาภายนอกกรอบของสหประชาชาติ มิใช่โดยการใช้อำนาจบีบบังคับของสหประชาชาติ ดังนั้นกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียจึงนับเป็นกรณีแรกจริง ๆ ที่สหประชาชาติสามารถใช้มาตรการบีบบังคับด้วยกำลังต่อประเทศผู้รุกราน จนทำให้ประเทศผู้รุกรานต้องยุติการปฏิบัติการ และถอนกำลังกลับประเทศตน ดังนั้น จึงเป็นที่สนใจศึกษาว่าเพราะเหตุใด องค์การสหประชาชาติจึงสามารถดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียในครั้งนี้ด้วยการใช้มาตรการบีบบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม ปี 1990 โดยประธานาธิบดี ซัดดัม ฮุสเซน แห่งอิรักได้ส่งทหารประมาณ 120,000 นาย พร้อมด้วยขบวนรถถังอีกประมาณ 900 คัน เข้ายึดครองคูเวต ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านเล็ก ๆ ที่มีประชากรเพียง 1,700,000 คน อย่างรวดเร็วเหนือการคาดการณืของใคร ๆ และไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่า อิรักซึ่งได้รับความเกื้อหนุนจากคูเวตตลอดระยะเวลาที่อิรักได้ทำสงครามกับอิหร่าน คือตั้งแต่ปี 1980-1988 จะรุกรานคูเวตได้ ต่อมาอิรักก็ได้ประกาศผนวกคูเวตเข้าเป็นจังหวัดที่ 19 ของตน โดยอ้างว่าคูเวตเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของตนตามประวัติศาสตร์

อิรักได้เปิดฉากกล่าวโจมตีประเทศอาหรับหลายประเทศที่เป็นสมาชิกโอเปคว่ามีส่วนทำให้ราคาน้ำมันตกต่ำ อิรักได้กล่าวหาคูเวตว่า เป็นผู้ขโมยน้ำมันดิบจากเขตแดนอิรัก ตลอดระยะเวลาที่อิรักทำสงครามกับอิหร่าน ซึ่งมีมูลค่าถึง 2,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อิรักยังได้กล่าวหาประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ด้วยว่า เป็นตัวการที่ทำให้น้ำมันในตลาดโลกมีราคาถูกลง และเรียกร้องให้จ่ายค่าชดเชยการผลิตน้ำมันเกินโควตา พร้อมกับเรียกร้องให้กลุ่มประเทศอาหรับยกเลิกหนี้สินหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่อิรักกู้ยืมมาทำสงครามกับอิหร่านอีกด้วย ผลจากความยากจนอันเนื่องมาจากการทำสงครามกับอิหร่าน ทำให้อิรักเป็นหนี้สินโลกอาหรับและคูเวตถึง 80,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ก่อนหน้านี้ประธานาธิบดี ซัดดัม ฮุสเซน ก็เคยอ้างว่าการที่อิรักทำสงครามกับอิหร่านในนามของอาหรับนั้น หนี้สินทั้งหมดสมควรที่ชาติอาหรับจะร่วมกันจ่าย เพราะผลจากสงครามดังกล่าว ทำให้อิรักประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก

สำหรับเหตุผลอีกประการหนึ่งที่อิรักอ้างในการยึดครองคูเวตว่าเป็นเพราะกองกำลังปฏิวัติของคูเวตเป็นผู้เชิญชวน เพื่อปลดปล่อยคูเวตจากการปกครองของราชวงศ์ซาบาห์ แต่ข้ออ้างดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นการหาความชอบธรรมเพื่อเข้าไปในคูเวต ยิ่งกว่านั้นอิรักมุ่งมาดปรารถนามาตลอดที่จะออกทะเล อันเคยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อิรักทำสงครามกับอิหร่านมาก่อน

ทางด้านสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร ก็ได้ตัดสินใจภายใน 4 วันต่อมา หลังจากที่อิรักบุกยึดคูเวต ส่งกองกำลังเคลื่อนที่เร็วเข้าไปยังซาอุดีอาระเบีย และเริ่มสะสมอาวุธและทหารจำนวนมากเพื่อเผชิญกับอิรัก แต่ก็ยังไม่มีฝ่ายใดเริ่มทำสงครามก่อน เพราะต่างก็ตระหนักถึงความหายนะที่จะเกิดขึ้นกับทุกฝ่าย สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรพยายามอย่างเต็มที่ที่จะให้อิรักถอนทหารออกไป นายเจมส์ เบเกอร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐฯ และนายเอ็ดดูอาร์ด์ เชวาร์ตนด์เซ รัฐมนตรีต่างประเทศสหภาพโซเวียตได้เรียกร้องต่อทุกประเทศให้หยุดการจัดส่งอาวุธต่าง ๆ ให้กับอิรัก

สหประชาชาติโดยคณะมนตรีความมั่นคง ได้เรียกร้องให้มีการใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจกับอิรัก ซึ่งแต่เดิมคิดกันว่าการแซงก์ชันทางเศรษฐกิจจะนำความยากลำบากมาสู่รัฐบาลอิรักในไม่ช้า แต่ก็ไม่สำเร็จ คณะมนตรีความมั่นคงยังได้มีมติออกมาอีกหลายข้อ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ข้อมติที่ 678 ซึ่งออกเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ปี 1990 มีรายละเอียดว่า "ให้รัฐสมาชิก ใช้วิธีการที่จำเป็นทั้งหมด เพื่อให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวต เพื่อฟื้นฟูสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศของภูมิภาคตะวันออกกลาง"¹ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า หมายถึงให้ใช้กำลังกระทำต่ออิรักได้ตามมาตรา 42 ในหมวดที่ 7 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำการรุกราน

¹โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในการออกข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ S/RES/678 (1990) 29 November 1990.

เมื่อสหประชาชาติยอมให้ใช้กำลังต่ออิรักได้นั้น การบีบบังคับโดยใช้กำลังต่ออิรักก็
 เริ่มต้นในวันที่ 17 มกราคม ปี 1991 โดยฝ่ายพันธมิตรนำโดยสหรัฐอเมริกาได้โจมตีทางอากาศ
 ต่อฐานทัพอากาศของอิรักกว่า 7 หมื่นเที่ยวภายในเวลาหนึ่งเดือน ขณะเดียวกันการเจรจาทางการทูต
 ของฝ่ายต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้อิรักประกาศยอมรับที่จะถอนตัวออกจากคูเวต แต่
 โดยมีเงื่อนไข คือ ให้มีการเจรจาแก้ปัญหาปาเลสไตน์พร้อมไปกับการเจรจาแก้ปัญหาคูเวตด้วย
 ทั้งนี้โดยหวังที่จะปลุกระดมลัทธิชาตินิยมอาหรับให้ชาวปาเลสไตน์จับอาวุธเข้ารบกับอิสราเอล
 ชั่วๆ ให้อิสราเอลทำสงคราม ทั้งนี้เพื่อที่จะให้สงครามขยายตัวเป็นสงครามศาสนา อย่างไรก็ตาม
 ตามพันธมิตรไม่ยอมรับเงื่อนไขใด ๆ ของอิรัก หากแต่ยืนยันให้อิรักปฏิบัติตามมติสหประชาชาติ
 ทุกประการ หากไม่แล้วสงครามภาคพื้นดินก็จะเกิดขึ้น และเมื่ออิรักไม่ยอมปฏิบัติตามมติของ
 สหประชาชาติ สงครามภาคพื้นดินจึงได้ระเบิดขึ้น และลงเอยด้วยการพ่ายแพ้ของอิรัก โดยที่
 อิรักไม่อาจสู้รบกับอาวุธที่ทันสมัยกว่าได้ และยอมถอนทหารจากคูเวตในวันที่ 28 กุมภาพันธ์
 ปี 1991 โดยยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขของสหประชาชาติทุกประการ และอ่าวเปอร์เซียก็เกิด
 สันติภาพขึ้นอีกครั้ง

กล่าวได้ว่า การเข้ายึดครองคูเวตของอิรักแล้วผนวกเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของตน
 ไม่ว่าอิรักจะอ้างเหตุผลและความจำเป็นใด ๆ หรือแม้แต่อ้างอ้างทางประวัติศาสตร์ก็ไม่สามารถ
 ให้ความชอบธรรมได้ การกระทำดังกล่าวของอิรักถือได้ว่า เป็นความผิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมาย
 ระหว่างประเทศ และเป็นการละเมิดหลักการของสหประชาชาติที่ไม่ยอมรับให้ชาติหนึ่งใช้กำลัง
 ทหารเข้าไปยึดครองและผนวกดินแดนของอีกชาติหนึ่ง ประชาคมโลกเกือบจะทั้งหมดคัดค้านการ
 กระทำของอิรัก ฉะนั้นการตัดสินใจของสหประชาชาติที่ให้มีการใช้มาตรการบีบบังคับทั้ง โดยการ
 ไม่ใช้กำลัง จนถึงการใช้กำลังต่ออิรัก นับว่าเป็นการธำรงไว้ซึ่งหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียของสหประชาชาติ
 โดยแท้จริงแล้วต้องยอมรับว่า ประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทต่อการดำเนินการดังกล่าว ก็คือ
 สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตัวแสดงนำที่สำคัญ สหรัฐอเมริกาซึ่งมีผลประโยชน์มหาศาลอยู่ในตะวันออก
 กลาง โดยเฉพาะผลประโยชน์จากธุรกิจน้ำมัน ได้ให้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการต่อต้าน
 การกระทำของอิรัก และยังสามารถดึงเอาบรรดาอำนาจอื่น ๆ เช่น อังกฤษ และฝรั่งเศส

เข้าร่วมเป็นพันธมิตรของตน และแม้กระทั่งสหภาพโซเวียต อภิมหาอำนาจที่เคยเป็นปรปักษ์กัน มาตลอดนับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ให้การสนับสนุน ส่วนจีนก็ได้คัดค้าน ซึ่งนั่น เป็นเพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในขณะนั้น เอื้ออำนวยให้สหรัฐอเมริกาสามารถ มีบทบาทนำในกลุ่มมหาอำนาจ สมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงในการดำเนินการเพื่อแก้ไข วิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียได้นั่นเอง

ความสำคัญของเรื่อง

เหตุที่ผู้วิจัยตั้งใจจะทำวิจัยเรื่อง "สหประชาชาติกับการใช้มาตรการบีบบังคับต่อ ประเทศผู้รุกราน : ศึกษากรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย (ปี ค.ศ. 1990-1991)" เพราะ เห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. วิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย นับว่าเป็นกรณีแรกและกรณีเดียวที่แสดงให้เห็นถึงความ สำเร็จของสหประชาชาติในการใช้มาตรการบีบบังคับเพื่อลงโทษรัฐผู้รุกราน นั่นก็คือ ทำให้อิรัก ยุติการปฏิบัติการรุกราน และถอนทหารกลับประเทศของตน ซึ่งสืบเนื่องจากการที่สหภาพโซเวียต ไม่ได้ใช้สิทธิยับยั้ง อันเป็นเอกลักษณ์ของตนขัดขวางการดำเนินการดังกล่าวของสหประชาชาติ
2. ความสำเร็จของสหประชาชาติครั้งนี้มีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแสดงนำ สหรัฐ อเมริกาได้ให้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อไม่ให้อิรักแย่งชิงผลประโยชน์ที่ตนเคยได้รับในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะด้านธุรกิจน้ำมัน ดังนั้นจึงได้ทุ่มเทกำลังเป็นจำนวนมากปฏิบัติการภายใน กรอบของสหประชาชาติ
3. วิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียนี้ นับว่าเป็นวิกฤตการณ์ใหญ่ครั้งแรกของโลกในยุค หลังสงครามเย็น และได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศอย่าง มหาศาล อาทิ ปัญหาราคาน้ำมันที่ขึ้นลงอย่างฮวบฮาบตามกระแสแห่งเหตุการณ์ ก่อให้เกิดผลอัน น่าหนักใจในทางเศรษฐกิจและธุรกิจของทุกวงการ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการปล่อย น้ำมันดิบจำนวนมากไหลลงสู่ทะเลและการเผาบน้ำมัน ตลอดจนยังเป็นวิกฤตการณ์ที่เสี่ยงต่อ การขยายตัวเป็นสงครามโลกที่ใช้อาวุธทำลายล้างอย่างขนานใหญ่ (Weapon of Mass Destruction) ซึ่งมีอำนาจทำลายล้างอย่างไม่เคยมีมาก่อน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงความสำเร็จขององค์การสหประชาชาติในการดำเนินการเพื่อคลี่คลายวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงการกลับมามีบทบาทที่โดดเด่นอีกครั้งของสหประชาชาติในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ
2. เพื่อแสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จดังกล่าวของสหประชาชาติมิได้เกิดขึ้นโดยง่าย คือจะต้องขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวย และความมีเอกภาพของประเทศมหาอำนาจที่เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง
3. เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างอภิมหาอำนาจและมหาอำนาจอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียภายในกรอบของสหประชาชาติ

ขอบเขตในการศึกษา

1. จะศึกษาการใช้มาตรการบีบบังคับของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ต่อกรณีอิรักรุกรานคูเวตจนสามารถทำให้อิรักยอมถอนทหารออกจากคูเวต และปลดปล่อยให้คูเวตเป็นเอกราช คือตั้งแต่ปี 1990-1991 ทั้งนี้เพราะการใช้มาตรการบีบบังคับเป็นอำนาจหน้าที่เฉพาะของคณะมนตรีความมั่นคง
2. จะศึกษาบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ที่เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยจะเน้นศึกษาเฉพาะบทบาทของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกามีบทบาทที่โดดเด่นมากในการเป็นแกนนำของกลุ่มพันธมิตรต่อต้านการกระทำของอิรัก อีกทั้งยังเป็นประเทศเดียวในโลกที่สามารถระดมกำลังส่งไปรบนอกประเทศได้ในขนาดใหญ่และในเวลาอันรวดเร็ว ในขณะที่มหาอำนาจอื่น ๆ อาทิ สหภาพโซเวียต ถูกกุมไว้ด้วยปัญหาภายในทั้งด้านการเมืองที่สาธารณรัฐทั้ง 15 สาธารณรัฐของสหภาพโซเวียตประกาศแยกตัวเป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง และด้านเศรษฐกิจก็ประสบกับภาวะวิกฤต เกิดสภาพการขาดแคลนอาหาร นอกจากนี้ยังสูญเสียอิทธิพลในยุโรปจากการที่องค์การกติกาวอร์ชอล่มสลายลง ซึ่งส่งผลให้สหภาพโซเวียตไม่สามารถแสดงบทบาท

ระหว่างประเทศได้มากเท่าที่ควร แต่ก็ยังเป็นบทบาทที่น่าสนใจจากการที่สหภาพโซเวียตไม่มีความยินดีที่จะใช้สิทธิยับยั้งการดำเนินการของคณะมนตรีความมั่นคง อันสืบเนื่องมาจากปัญหาภายในเหล่านั้น

จีน ก็ยังมีปัญหาภายในประเทศที่ประสบความยุ่งยากอยู่ อันเนื่องมาจาก "เหตุการณ์ที่เทียน อันเหมิน"

อังกฤษและฝรั่งเศส ทั้งสองประเทศนี้ก็ยังไม่มียบทบาทถึงระดับนำสุดยอด และอังกฤษเองก็ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ

ส่วนมหาอำนาจอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง อาทิ

ญี่ปุ่น ถึงแม้จะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่จากรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ก็ได้ระบุนำห้ามไม่ให้ญี่ปุ่นส่งกองกำลังทหารของตนออกรบ หรือปฏิบัติการกิจใด ๆ ในเขตแดนประเทศที่มีใช้เขตแดนของตน

เยอรมันนี้ ก็เพิ่งผ่านพ้นขั้นตอนของการรวมประเทศระหว่างเยอรมันตะวันตกกับเยอรมันตะวันออก

ดังนั้น จึงส่งผลให้สหรัฐอเมริกากลายเป็นอภิมหาอำนาจที่มีบทบาทนำที่โดดเด่นในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียภายในกรอบของสหประชาชาติ ทำให้ผู้วิสัยสนใจที่จะศึกษามหาอำนาจดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา ประกอบกับการที่จะศึกษามหาอำนาจอื่น ๆ ทั้งหมดนั้นจะเป็นการศึกษาที่กว้างจนเกินไป นอกเหนือไปจากการที่ยังมีบทบาทไม่เด่นพอ แต่ทั้งนี้ก็มีได้หมายความว่า จะละเอียดไม่กล่าวถึงประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เพียงแต่จะให้น้ำหนักและความสำคัญกับบทบาทของสหรัฐอเมริกามากกว่า

สมมติฐานในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบมานิสัจจะสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า

"ความสำเร็จของสหประชาชาติในการใช้มาตรการบีบบังคับกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ความจริงแล้วขึ้นอยู่กับบทบาทนำของสหรัฐอเมริกาภายใต้เงื่อนไขสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวย"

กรอบความคิดในการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาเรื่อง "สหประชาชาติกับการใช้มาตรการบีบบังคับ : ศึกษากรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย (ปีค.ศ. 1990-1991)" มีกรอบในการศึกษาที่ชัดเจนและมีความเป็นระบบยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะได้ใช้แนวความคิดเรื่อง สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ (International Environment) เป็นแนวทางการศึกษา เนื่องจากเห็นว่าสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในช่วงปี 1990 ได้นำไปสู่บรรยากาศแห่งการผ่อนคลายความตึงเครียดโดยทั่วไป มีผลให้โลกพัฒนาไปในทางสันติมากขึ้น ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาสามารถชักนำมหาอำนาจอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นพันธมิตรในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียได้เป็นผลสำเร็จภายในกรอบของสหประชาชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้สหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้เป็นผลสำเร็จภายในกรอบของสหประชาชาติ

พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษ 1990 ถือว่าเป็นช่วงของการสิ้นสุดยุคสงครามเย็นที่ถือเอาอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นพื้นฐานที่ทำให้โลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือ ค่ายทุนนิยมที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ (ค่ายตะวันตก) และค่ายสังคมนิยมที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ (ค่ายตะวันออก) ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันและการเผชิญหน้าทางทหารเป็นเวลาเกือบครึ่งศตวรรษนับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การสิ้นสุดยุคสงครามเย็นดังกล่าว มีผลเป็นรูปธรรมที่เห็นเด่นชัด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุโรปตะวันออก หรือการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ซึ่งหมายถึงการสิ้นสุดของการผูกขาดอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ดำเนินมาตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
2. การรวมเยอรมันตะวันตกกับตะวันออกเข้าเป็นประเทศเดียวกัน ซึ่งนับได้ว่าทำให้เส้นแบ่งการเผชิญหน้าระหว่างค่ายตะวันตกกับตะวันออกยุติลง
3. การลงนามในสนธิสัญญาลดอาวุธตามแบบในยุโรป หรือ CFE (Conventional Forces in Europe) ระหว่างสมาชิกนาโต้กับกลุ่มกติกาวอร์ซอ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี 1990 ซึ่งประธานาธิบดี จอร์จ บุช แห่งสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่า "สนธิสัญญานี้... เป็นความตกลงด้านการควบคุมอาวุธที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงระเบียบใหม่ในโลกที่กำลังปรากฏขึ้น"²
4. ผนวกการคืบหน้าของแผนการรวม 12 ประเทศในยุโรปตะวันตกเข้าเป็นตลาดเดียว หรือสหภาพทางเศรษฐกิจในปี 1992
5. การรวมเป็นเขตการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกาและแคนาดา โดยจะขยายอาณาเขตไปยังเม็กซิโก และลาตินอเมริกา³ เป็นต้น

สาเหตุหรือตัวเร่งสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ทั่วทั้งยุโรปตะวันออก และส่งผลมายังทวีปอื่น ๆ ด้วย ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทิศทางนโยบายของสหภาพโซเวียตในยุคของประธานาธิบดี กอร์บาชอฟ จากระบอบการปกครองที่พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้ผูกขาดอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่ใช้มาตั้งแต่สมัยเลนินปฏิวัติเมื่อกว่า 70 ปีมาแล้ว มาสู่ระบอบ

²The Nation 21 November 1990 ; US. News & World Report 26 November 1990 : 38-43.

³ประหยัด เวศนารัตน์, "จับตาเศรษฐกิจอียู-ญี่ปุ่นกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย," ฐานเศรษฐกิจ (25-31 มีนาคม 2534) : 39.

ประชาธิปไตยที่ยังไม่สมบูรณ์นัก เพราะคอมมิวนิสต์ยังคงเป็นแกนนำในการบริหารประเทศ แต่ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในทางการเมืองมากขึ้น เปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากแบบที่รัฐเป็นผู้คุมการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การกำหนดราคา ฯลฯ อย่างเข้มงวดมาเป็นระบบตลาดแบบโลกทุนนิยม แต่ผลจากการใช้นโยบายการปฏิรูปดังกล่าว ทำให้สหภาพโซเวียตต้องประสบกับภาวะวิกฤตทั้งทางการเมืองที่สาธารณรัฐทั้ง 15 สาธารณรัฐที่รวมกันเป็นสหภาพโซเวียตต่างต้องการแยกตัวออกจากการบริหารควบคุมของรัฐบาลกลาง และทางเศรษฐกิจเกิดสภาพการขาดแคลนอาหาร และความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจ ทำให้สหภาพโซเวียตจำเป็นต้องลดภาระด้านต่างประเทศ หลีกเลี้ยงกิจกรรมทางทหาร และประเมินท่าทีด้านต่างประเทศและความมั่นคงของตนใหม่ อาทิ การปรับความสัมพันธ์กับจีน โดยถอนกำลังทหารของตนจากพรมแดนที่ติดกับจีน และพยายามมีบทบาทเกื้อหนุนการยุติปัญหาแกมพูชา ตลอดจนลดการใช้ฐานทัพและการเข้ามาปรากฏทางทหารในเวียดนาม เพื่อเป็นการผ่อนคลายบรรยากาศความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาและกลุ่มอาเซียน เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในสหภาพโซเวียตที่เป็นแม่แบบของระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมได้ส่งผลกระทบไม่เพียงแต่การผูกขาดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและในยุโรปตะวันออก แต่ยังส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ทางอำนาจในโลกในช่วงต่อระหว่างปี 1989-1990 ทำให้นักสังเกตการณ์ทางการเมืองบางคนระบุอย่างไม่ลังเลเลยว่า "การสิ้นสุดของทศวรรษ 1980 เป็นการสิ้นสุดของยุคสมัยหนึ่งที่เดียว" นั่นคือทำให้ความสำคัญในเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองลดลงหรือเกิดความเสื่อมลงในกิจการระหว่างประเทศ โดยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทและความสำคัญแทนที่ จึงทำให้เกิดสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตลดลงไปมาก นับว่ามีส่วนช่วยทำให้การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างอิรักกับคูเวตของสหประชาชาติบรรลุผลตามเจตจำนงของกฎบัตรสหประชาชาติโดยสหภาพโซเวียตอภิมหาอำนาจที่สำคัญก็ได้ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา เป็นอย่างดีโดยมีท่าทีไปในแนวเดียวกัน

วิธีดำเนินการศึกษา

จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) สำหรับประเภทของเอกสารที่ใช้ในการศึกษา แบ่งได้เป็น

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลต่าง ๆ ของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เอกสารประกอบการประชุมของสหประชาชาติ รายงานประจำปีของสหประชาชาติ รวมถึงสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของสหประชาชาติ ตลอดจนคำแถลงการณ์ของผู้นำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ บทความเชิงวิชาการ บทความวิจัย ในหนังสือ วารสาร หนังสือวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

การเสนอเรื่อง

ในการนำเสนอเรื่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 บท ดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงสภาพปัญหาและความสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขต สมมติฐาน แนวความคิดในการศึกษา วิธีการนำเสนอ ตลอดจนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาเรื่องดังกล่าว
- บทที่ 2 ภูมิหลังและมูลเหตุของวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย โดยจะวิเคราะห์ถึงโครงสร้างอำนาจและการเมือง รวมทั้งโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจในอ่าวเปอร์เซีย เพื่อเป็นพื้นฐานต่อความเข้าใจถึงสาเหตุ และผลของวิกฤตการณ์ดังกล่าว

บทที่ 3 บทบาทขององค์การสหประชาชาติในการดำเนินการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย
 โดยจะเน้นศึกษาบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทในการใช้มาตรการบีบบังคับเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศตามหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยจะปูพื้นถึงการใช้มาตรการบีบบังคับในอดีตที่ผ่านมา

บทที่ 4 บทบาทของสหรัฐอเมริกาในวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย จะศึกษาวิเคราะห์ถึงการที่สหรัฐอเมริกาสามารถเข้าไปมีบทบาทนำในการแก้ไขวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียภายในกรอบของสหประชาชาติ

บทที่ 5 บทสรุปและวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ผู้ศึกษาหรือสนใจในบทบาทของสหประชาชาติมีความเข้าใจยิ่งขึ้นต่อการดำเนินการของสหประชาชาติในการใช้มาตรการบีบบังคับต่อประเทศผู้รุกราน
2. ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทของประเทศมหาอำนาจในการดำเนินการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศภายในกรอบของสหประชาชาติ
3. การศึกษาถึงภูมิหลังและมูลเหตุของวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางได้ในระดับหนึ่ง